

Чи однаково
ставляться хлопці та
дівчата до конкуренції
та невдач?

Programme for International Student Assessment

Чи однаково ставляться хлопці та дівчата до конкуренції та невдач?

- У середньому по країнах ОЕСР дівчата отримали результати з математики в PISA-2018 лише на п'ять балів нижчі ніж хлопці, а з природничо-наукових дисциплін – на два бали вищі. У 13 країнах та економіках, включаючи країни з найвищими показниками – Фінляндію та Норвегію, дівчата значно перевершили хлопців у математиці.
- Дві з трьох дівчат у середньому по країнах ОЕСР, але менше одного з двох хлопців повідомили, що невдача змушує їх сумніватися у своїх планах на майбутнє. Австрія, Німеччина та Нідерланди стали тими країнами ОЕСР, де дівчата висловлювали найменший страх перед невдачею, але все ж набагато більший, ніж хлопці цих самих країн.
- У більшості країн та економік, які брали участь у PISA-2018, хлопці частіше, ніж дівчата, висловлювали позитивне ставлення до конкуренції, причому найбільші гендерні відмінності спостерігаються у Франції, Португалії, Великобританії та Уругваї.

Хоча сьогодні в більшості країн жінки здобувають вищий рівень освіти, ніж чоловіки, у середньому вони рідше, ніж чоловіки, працевлаштовані і частіше заробляють менше. Є багато причин, унаслідок яких виникають ці гендерні розриви. Деякі з них очевидні вже в середній школі. Наприклад, навіть коли дівчатка академічно перевершують хлопців, вони набагато рідше, ніж їхні хлопці-однолітки, обирають такі галузі освіти та сфери досліджень, як природничі науки, математика, чи будь-який вид діяльності, що передбачає використання комп'ютера, тобто те, що, у свою чергу, веде до професій із найвищим рівнем оплати праці. У середньому по країнах ОЕСР лише 14 % дівчат, які мали найкращі результати в природничо-наукових дисциплінах або математиці, повідомили, що вони сподіваються працювати за професією в галузі науки або техніки, натомість серед хлопців про це заявили 26%. Це рішення може мати негативні наслідки для перспектив жінок на ринку праці. Самоефективність та самооцінка можуть вплинути на вибір підлітків подальшої освіти та кар'єри. Страх невдачі може призвести до самозахисту учнів / учениць, і, таким чином, вони уникатимуть складних ситуацій та можливостей, які мають важливе значення для навчання та розвитку. Готовність до конкуренції, навпаки, може позитивно вплинути на рішення прийняти передбачувані ризики, такі як подання заяви на вступ до престижних університетів або на вищу посаду в компанії.

Чи мають сьогодні хлопці та дівчата різне ставлення до конкуренції та невдач?

У середньому результати дівчат і хлопців із природничо-наукових дисциплін та математики відрізнялися лише на кілька балів.

У той час як дівчата зазвичай суттєво сильніші за хлопців у читанні PISA, у математиці хлопці, як правило, перевершують дівчат. Але гендерний розрив із математики в PISA-2018 був вузьким – усього п'ять балів на користь хлопців у середньому по країнах ОЕСР. Незважаючи на стереотип, що саме хлопці кращі за дівчат у математиці, хлопці показали значно кращі результати з математики, ніж дівчата, менш ніж у половині із 79 країн та економік, які брали участь у PISA-2018. Найбільший гендерний розрив на користь хлопців був помічений у Колумбії, де хлопці показали результати приблизно на 20 балів вищі, ніж дівчата; в Аргентині, Коста-Риці, Італії та Перу розрив був більшим, ніж на 15 балів. Однак у 14 країнах та економіках, включаючи такі країни ОЕСР, як Фінляндія, Ісландія, Норвегія та Словацька Республіка, дівчата перевершили хлопців у математиці.

У природничо-наукових дисциплінах дівчата були сильніші за хлопців на два бали в PISA-2018; і приблизно в половині оцінених країн / економік гендерний розрив у цій галузі не був статистично істотним. Лише в шести країнах / економіках результати хлопців у природничо-наукових дисциплінах значно вищі, ніж у дівчат; протилежне явище спостерігалось у 35 країнах та економіках. Найбільш значні гендерні розриви в природничо-наукових дисциплінах на користь дівчат спостерігалися в Катарі (розрив у 39 балів), Йорда-

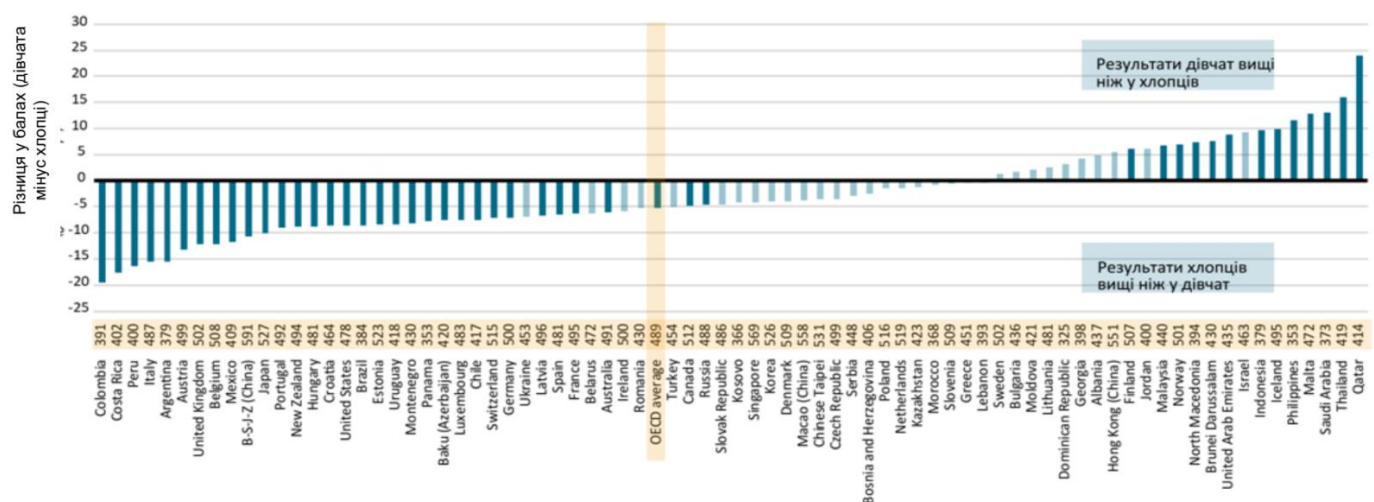
нії (29 балів), Саудівській Аравії (29 балів) та Об'єднаних Арабських Еміратах (26 балів). В Албанії, Болгарії, Домініканській Республіці, Фінляндії, Грузії, Греції, Ізраїлі, Мальті, Республіці Молдова, Республіці Північна Македонія, Норвегії, Словенії та Таїланді гендерний розрив у результатах із природничо-наукових дисциплін на користь дівчат коливався від 10 до 24 балів. Навпаки, хлопці значно перевершили дівчат у цій галузі в Аргентині, Пекіні, Шанхаї, Цзянсу та Чжецзяні (Китай), Колумбії, Коста-Ріці, Мексиці та Перу, де хлопці набрали на 9–13 балів більше, ніж дівчата.

Дівчата частіше, ніж хлопці, повідомляли, що невдача змушує їх сумніватися у своїх планах

З метою вимірювання того, як учні / учениці переживають невдачу, в анкеті PISA-2018 їх запитали, чи згодні вони («цілком згоден/-на», «згоден/-на», «не згоден/-на», «зовсім не згоден/-на») з трьома твердженнями. Учні демонстрували страх невдачі, погоджуючись із такими твердженнями: «Коли мені щось не вдається, я переживаю, що про мене думають інші»; «Коли мені щось не вдається, я боюся, що мені не вистачить таланту»; «Коли мені щось не вдається, це змушує мене сумніватися в моїх планах на майбутнє».

Загалом хлопці та дівчата, схоже, по-різному відчувають страх невдачі. Майже в усіх країнах та економіках, що беруть участь у PISA, дівчата частіше відповідали, ніж хлопці, що вони значною мірою бояться невдачі. Тільки в Саудівській Аравії хлопці значно частіше повідомляють про те, що вони бояться невдачі, натомість як в Албанії, Йорданії, Лівані, Чорногорії, Панамі та Катарі хлопці та дівчата говорять про однаковий рівень страху перед невдачею. У середньому по країнах ОЕСР 64 % дівчат повідомили, що, коли їм щось не вдається, то це змушує їх сумніватися у своїх планах на майбутнє, а 62 % повідомили, що невдача змушує їх боятися, що в них, можливо, недостатньо талантів. Навпаки, лише 46 % хлопців погодилися з кожним із двох тверджень. В Австралії, Гонконгу (Китай), Ірландії, Мальті, Новій Зеландії та Великобританії більше трьох із чотирьох дівчат повідомили, що невдача змушує їх сумніватися у своїх планах на майбутнє, натомість таких хлопців було менше одного з чотирьох. В Австрії, Німеччині та Нідерландах лише менше половини дівчат повідомили, що невдача змушує їх сумніватися у їхніх планах, а хлопці в цих країнах так само впевнені в собі. Надмірний страх невдачі може призвести до зменшення амбіцій і вибору чогось більш безпечного, але, можливо, менш корисного та прибуткового в плані кар'єри.

Гендерний розрив у результатах із математики

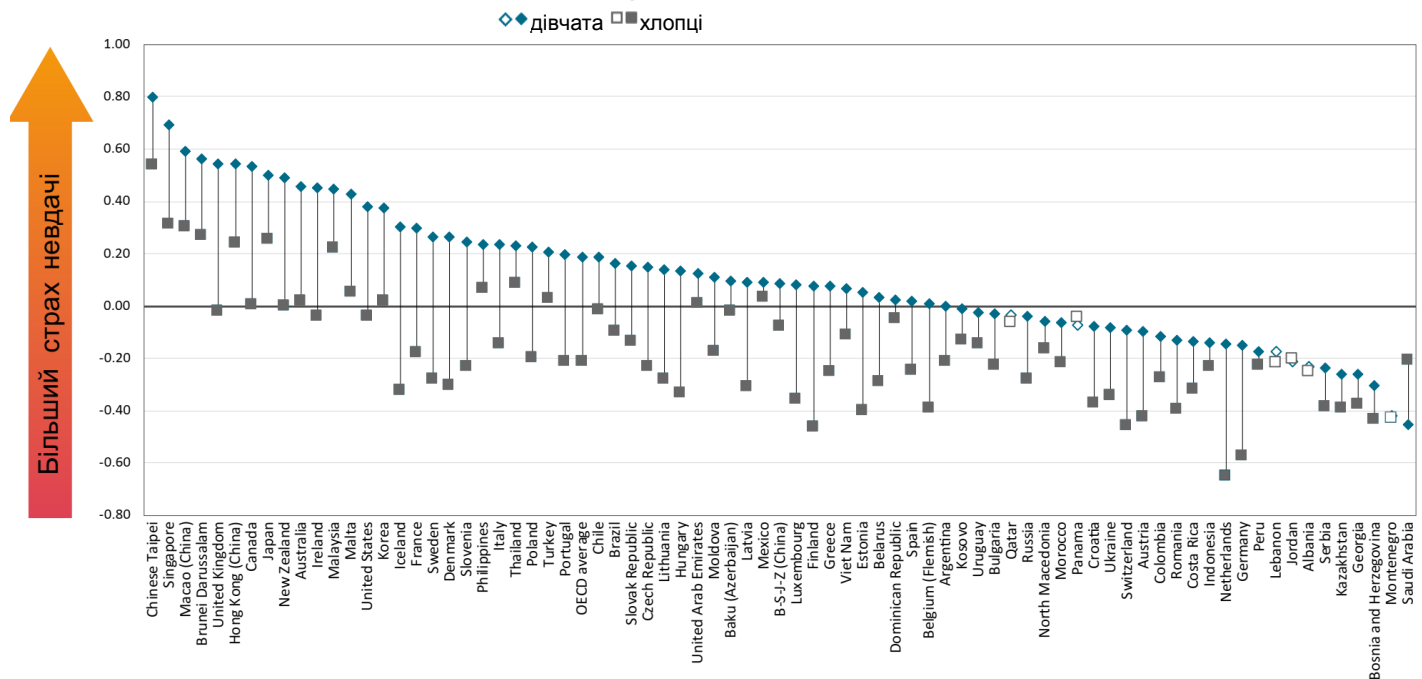
Примітки: Середній бал із математики відображається поруч із назвою країни / економіки.

Статистично значущі відмінності позначено більш темним тоном (див. додаток А3, PISA-2018 Результати [Том II]: Де всі учні можуть досягти успіху, ОЕСР [2019]).

Країни та економіки впорядковано за зростанням різниці балів за статтю (дівчата мінус хлопці).

Джерело: ОЕСР, база даних PISA-2018, Таблиця II.B1.7.3 та Таблиця I.B1.5.

Гендерний розрив щодо страху перед невдачею

Примітки: Статистично значущі відмінності позначено суцільними точками даних (див. додаток А3, PISA-2018 Результати [Том I]): Де всі учні можуть досягти успіху, ОЕСР [2019].

На цій діаграмі показано лише країни та економіки з наявними даними.

Країни та економіки впорядковано за зменшенням середнього показника страху перед невдачею серед дівчат.

Джерело: ОЕСР, база даних PISA-2018, Таблиця II.B1.6.13.

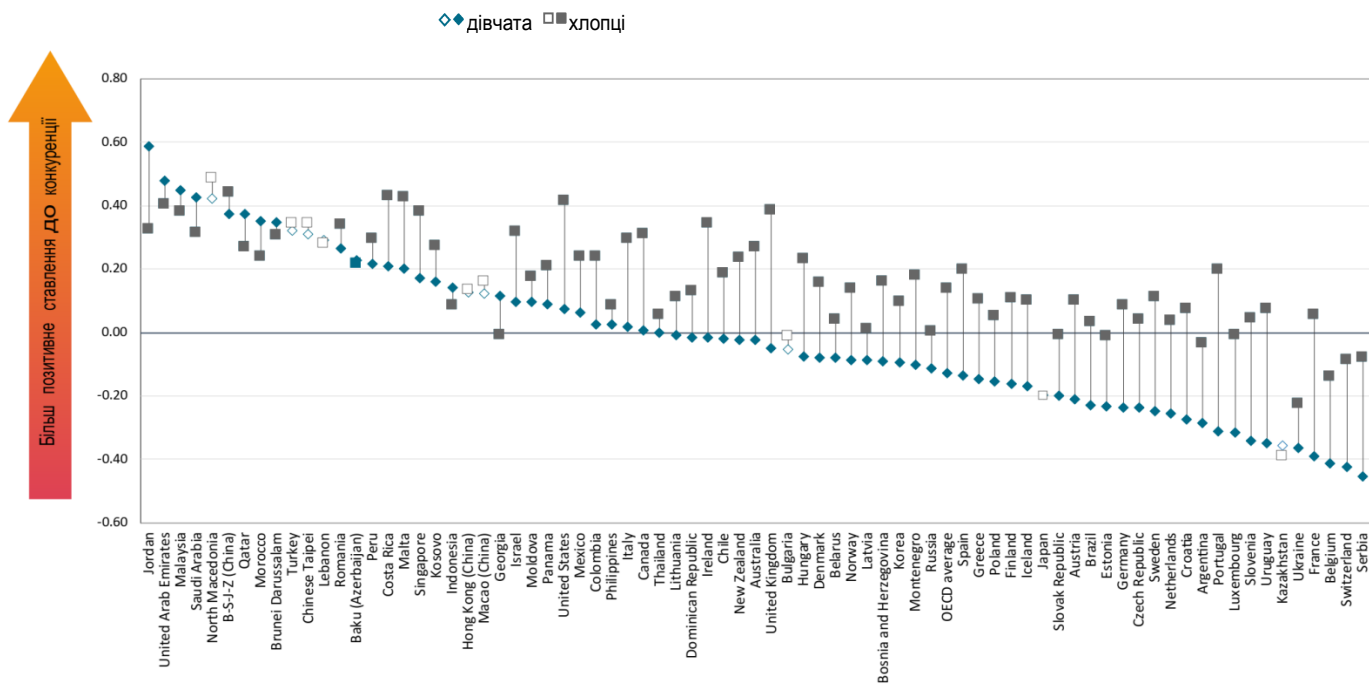
Дівчата повідомляли про позитивне ставлення до конкуренції рідше, ніж хлопці

Щоб оцінити ставлення учнів до конкуренції, в анкеті PISA-2018 їх запитали, чи вони «згодні», «цілком згодні», «не згодні» чи «зовсім не згодні» з такими твердженнями: «Мені подобається працювати в ситуаціях, пов'язаних із конкуренцією з іншими»; «Для мене важливо виконувати завдання краще, ніж інші люди»; і «Я стараюся більше, коли змагаюся з іншими людьми».

У 64 із 79 країн та економік, які брали участь у PISA-2018, дівчата висловлювали менш позитивне ставлення до конкуренції, ніж хлопці. У середньому в країнах ОЕСР 69 % хлопців і лише 53 % дівчат повідомили, що їм подобається працювати в ситуаціях, що передбачають конкуренцію з іншими; 64 % хлопців і 56 % дівчат повідомили, що їм важливо виконувати завдання краще, ніж інші люди; 77 % хлопців і лише 56 % дівчат повідомили, що вони стараються більше, коли конкурують з іншими людьми. Гендерний розрив особливо великий у Великобританії, Португалії, Франції та Уругваї, де дівчата набагато рідше, ніж хлопці, висловлювали позитивне ставлення до конкуренції.

Однак у кількох країнах гендерний розрив щодо конкуренції був протилежним. В Албанії, Брунеї Даруссаламі, Грузії, Індонезії, Йорданії, Малайзії, Марокко, Катарі, Саудівській Аравії та Об'єднаних Арабських Еміратах дівчата повідомили про значно більш позитивне ставлення до конкуренції, ніж хлопці. У 57 із 79 країн, які брали участь у PISA-2018, більше половини дівчат повідомили, що їм подобається змагатися з іншими; серед країн ОЕСР, а саме в Австралії, Канаді, Колумбії, Ірландії, Італії, Мексиці, Новій Зеландії, Норвегії, Туреччині та США, про це повідомили більше трьох з п'яти дівчат. Ці великі відмінності між країнами свідчать про те, що гендерні розриви у ставленні до конкуренції не визначені заздалегідь. Відчуття комфортності від конкуренції може мати істотний вплив на життєвий вибір учнівства, наприклад, рішення про здобуття більш складної, але, зрештою, більш корисної освіти. Таким чином, раннє втручання, що сприяє формуванню в дівчат упевненості у собі та їхньої готовності до конкуренції, може допомогти зменшити гендерні розриви в школі та в дорослому житті.

Гендерний розрив у ставленні до конкуренції

Примітки: Статистично значущі відмінності між хлопцями та дівчатами позначені суцільними точками даних (див. додаток А3, *PISA-2018 Результати [Том II]*): «Ставлення до конкуренції» означає конкурентоспроможність учня / учениці, а не сприйняття конкурентоспроможності в школі.

Країни та економіки впорядковано за зменшенням середнього показника ставлення до конкуренції серед дівчат.

Джерело: ОЕСР, база даних PISA-2018, Таблиця II.B1.8.14

Узагальнення

Відносна нестача у дівчат упевненості у собі порівняно з хлопцями та їхній відносний дискомфорт, пов'язаний із конкуренцією, можуть пояснити наявність гендерного розриву у заробітній платі та недостатність представництва жінок на високих посадах. Однак відмінності між країнами свідчать про те, що гендерні розриви у ставленні до конкуренції не обумовлені заздалегідь. Підтримка батьків і вчителів та їхня зацікавленість у своїх дітях / учнях, шкільна політика та практика можуть допомогти учням формувати правильні уявлення про власні сили. Подолання гендерних провалів на ринку праці потребує, щоб усі батьки, педагоги та роботодавці почали більш критично ставитися до власних припущень і свідомих чи несвідомих упереджень. Роблячи це, вони зможуть надати дівчатам і хлопцям відповідну підтримку та забезпечити, щоб успіх у школі та поза нею не залежав від гендеру.

За більш детальною інформацією

звертайтеся до: Полін Живор (Pauline.Givord@oecd.org).

Ознайомтеся з: OECD (2019), «Результати дівчат і хлопців у PISA» та «Чи відрізняються хлопці та дівчата у ставленні до школи й навчання?» у *PISA-2018 Результати (Том II): Де усі учні можуть досягти успіху*.

OECD Publishing, Paris <https://doi.org/10.1787/b5fd1b8f-en>.

Читайте наступного місяця: Результати проекту «PISA для розвитку» у центрі уваги: Молодь, яка не відвідує школу.

Це дослідження опубліковано під відповідальність Генерального секретаріату ОЕСР. Погляди та аргументи, висловлені в ньому, можуть не відображати офіційної позиції країн-членів ОЕСР.

Цей документ, як і будь-які дані чи мапи, включені до нього, не мають жодних упереджень щодо статусу чи суверенітету будь-яких територій, установлених кордонів чи ліній розмежування, назв будь-яких територій, міст чи місцевостей.

Статистичні дані щодо Ізраїлю зібрані відповідними ізраїльськими органами та під їхню відповідальність. Ці дані використано ОЕСР без жодних упереджень щодо статусу Голанських висот, Східного Єрусалиму та ізраїльських поселень на Західному березі на умовах міжнародного права.